

Оқып үйренемін

Аа

Ә-тең тұрғын а-на-да,
О-ж-ғар бізді қа-ша-на-да.

А-та-сы-мын, ә-же-сі-ңін
Ел сү-йіс-ті бе-та-қа-ны.
А-па-сы-мын, ә-же-сі-ңін
Ер-ке-лет-кен ба-ла-қа-ны.

Әә

Қас-қыр

Қас-қыр – жа-ба-йы аң. Ит-ке ұқ-сай-ды. Ол жырт-қыш. Қой-лар-ға ма-за бер-мей-ді. Ти-ін, ко-ян, тыш-қан жа-не құс-тар-мен ко-рек-те-не-ді. Же-міс-ті де жей-ді. Қас-қыр-дың ү-йі – а-пан. А-па-ның-да бөл-ті-рік-те-рін ө-сі-ре-ді. Қас-қыр-лар топ-та-сып ө-мір сү-ре-ді.

Қас-қыр-лар түн-де ұ-ли-ды. Со-ған қа-рап жұрт қас-қыр ай-ға та-бы-на-ды леп жо-ри-ды.

Ққ

Қа-зап то-ды қа-тық-ты
Қас-қыр а-ла қа-шып-ты.
Қо-ян қа-рап қал-мап-ты.
Қал-қып ап-ты қай-мақ-ты.

Ла-шып кү-сін сам-ға-ды,
Се-кі-ріп ла-ғын ой-на-ды.

Лл

Аа

Әә

А-та-сы-ның, ә-же-сі-нің
Ең сү-йік-ті бо-та-қа-ны.
А-на-сы-ның, ә-ке-сі-нің
Ер-ке-лет-кен ба-ла-қа-ны.

Ә-теш тұ-рып а-зан-да,
О-я-тар біз-ді қа-шан-да.

Бб

Вин-ни Пух пен Пя-та-чок,
Қо-нақ кү-ту қа-мын-да.
Ва-гон, ва-гон ал-дыр-ды,
Ай-ва, ки-ви, ба-нан-ды.

А-ла-қан, а-ла-қан,
А-ла-қан-да ба-ла-қан.

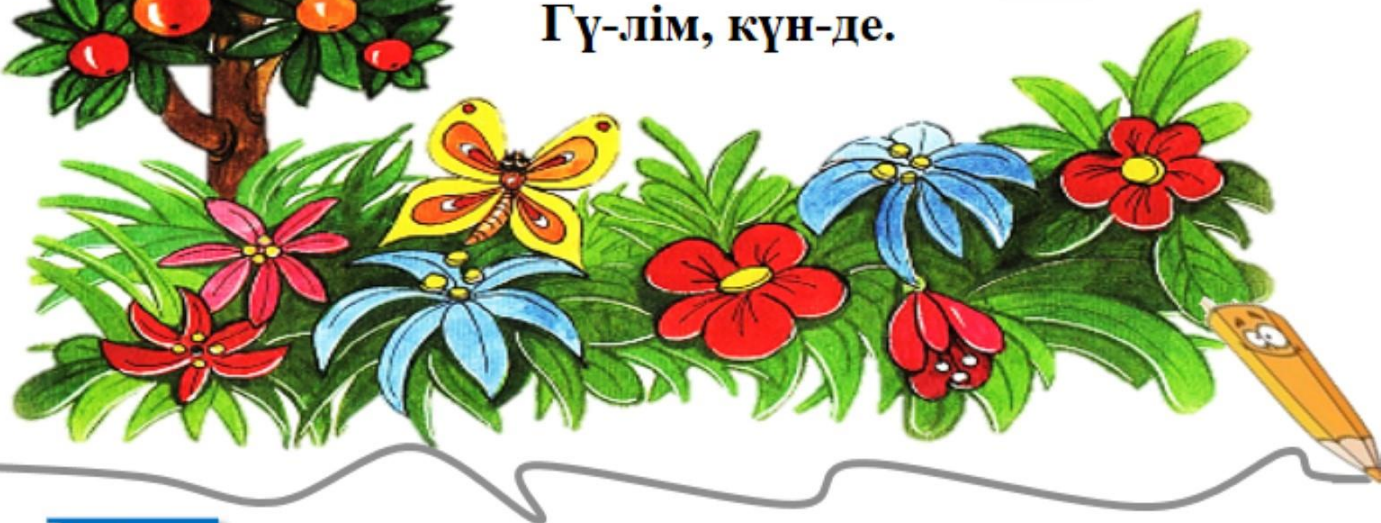
Вв

Гүл-де, гүл-де,
Гү-лім, күн-де.

Гг

Ғғ

Ға-лым бо-лам де-се-ңіз,
Бі-лім-ді жи-на ба-сы-нан.
Ға-рыш-қа ұ-шам де-се-ңіз,
Шы-нық-тыр де-не
жа-сың-нан.

Дд

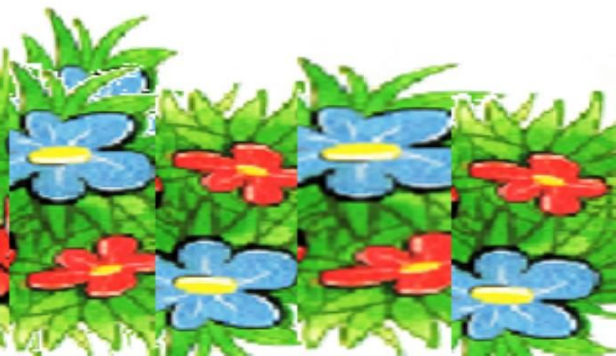

Да-рын-ды Дар-хан қо-лын-да,
Күм-бір-лей-ді дом-бы-ра.

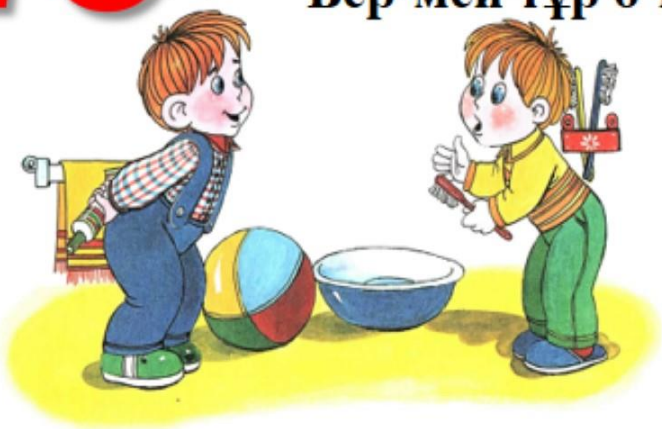
Е-сек е-тік са-тып ал-ды.
Е-мен о-ған таң қал-ды.

Ее

Ёё

Щёт-ка-сын а-лып қо-лы-на,
Жу-мақ-шы ті-сін Лё-ва.
Пас-та-ны ты-ғып ар-ты-на,
Бер-мей тұр о-ны Сё-ма.

Жаз,
Жа-пы-рақ,
Жи-дек,
Жа-па-лақ,
Же-міс,
Жар-қа-нат
Қай ә-ріп-тен
бас-тал-мақ?

Жж

Зз

Зау-за қо-ңыз зы-рыл-дап,
То-бын жи-ды ы-зың-дап.
Зебр кө-ріп о-лар-ды
Зә-ре-кү-ты қал-ма-ды.

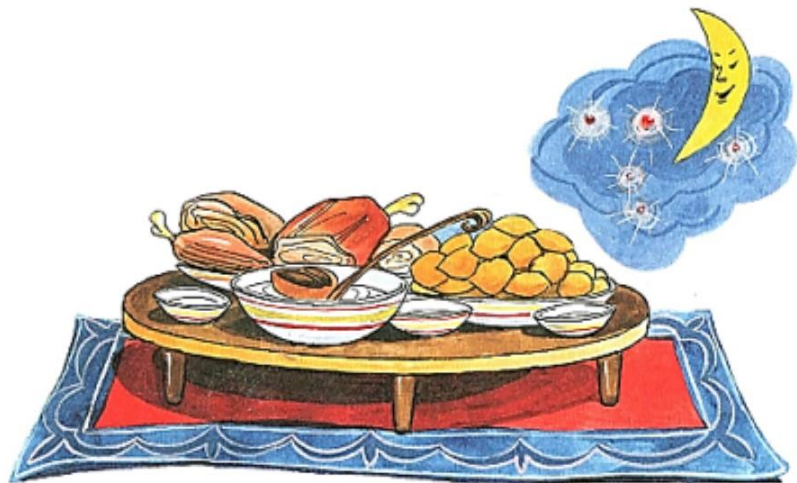

И-не-сі-нен ай-ры-лып,
И-не-лік жүр қай-ғы-рып.
Іт и-іс-ке-леп та-уып ап,
И-е-сі-не бер-ді қа-йы-рып.

Ии

Йй

А-йым ту-ып о-ным-нан,
Той жа-са-дым мо-лы-нан.

Көл бе-тін-де көл-бең-деп,
Кө-рін-ді көп кө-бе-лек.

Кк

Кк

Қа-зан то-лы қа-тық-ты
Қас-қыр а-ла қа-шып-ты.
Қо-ян қа-рап қал-мап-ты,
Қал-қып ап-ты қай-мақ-ты.

Ла-шын кұ-сым сам-ға-ды,
Се-кі-ріп ла-ғым ой-на-ды.

Лл

Мм

Ұ-йық-тап жат-қан
мы-сық-тың,
Мон-ша-ғы-на ма-са
қы-зық-ты.

Нн

Най-за-сын а-лып қо-лы-на,
Ер На-зар шап-ты жа-уы-на.

Н

Шаң-ғы те-уіп ба-ла-лар,
Қыс кел-ді деп қу-а-нар.

Ол-жас зе-рек ә-рі мық-ты,
О-рын-дық-ты жөн-деп шық-ты.

Оо

Ө ө

Ө-зен бо-йын өр-ле-ді,
Өр-мек-ші-нің өр-не-гі

Пар-та-да жат-қан кі-тап-ты
Піл па-рақ-тап қа-рап-ты.

П п

Ра-ди-о-ның кұ-ла-ғын
Ер-те тұ-рып бұ-ра-ғын

Р р

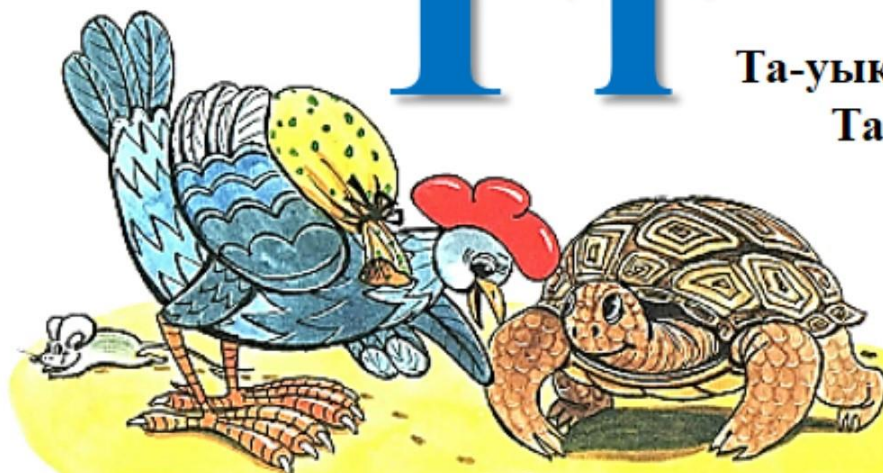
Сөм-ке ме-нен са-ғат-ты
Са-уыс-қан-ға сый-лап-ты..

С с

Тт

Та-уық көр-ді із-дер-ді.
Тас-ба-қа-мен бі-рі-гіп,
Тыш-қан-ды о-лар
із-де-ді.

Уу

Уә-ли ер-тіп Қа-ныш-ты,
У-ық-тар-ды ша-ныш-ты.

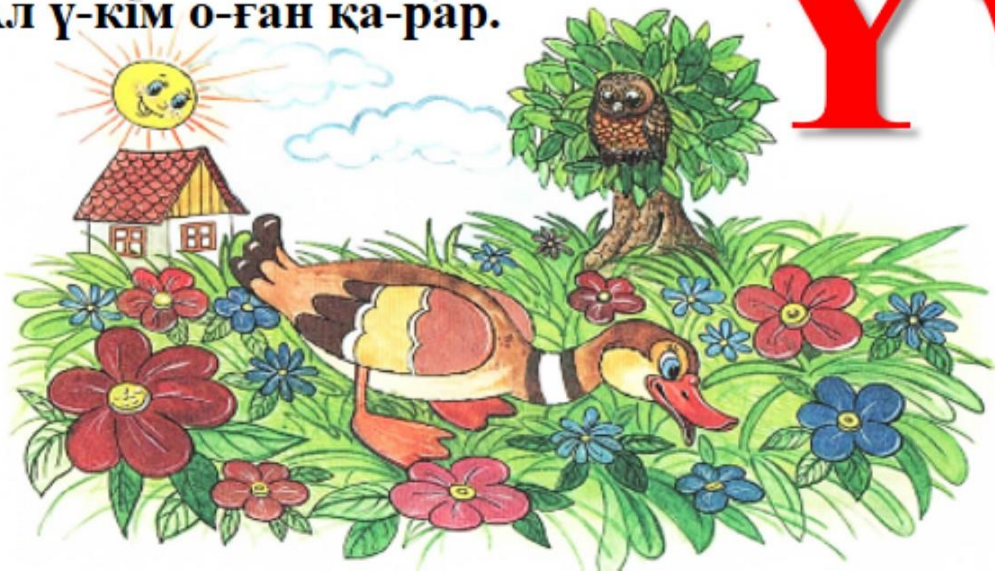
Ү ү

Ү-ял-май кө-кек қа-рап тұр,
Құр, құ-тан ұ-я са-лып жүр.

Ү-йім-де үй-ре-гім бар,
Ал ү-кім о-ған қа-рар.

Ү ү

Фут-бол ой-нап ба-ла-лар,
Доп-ты те-уіп қу-а-лар.

Ф ф

Хат жа-зу-ды ба-ла-пан
Үй-ре-ніп-ті жа-на-дан

Х х

h

Ай-да-һар жаң-ғақ ша-ғып-ты,
А-уыр-тып ті-сін а-лып-ты.

Ке-лің-дер цирк-ке, ба-ла-лар!
Бә-рі-ңе би-лет та-бы-лар.

Цц

Чч

Че-мо-да-нын ар-қа-лап,
Ге-на ке-тіп ба-ра-ды.
Че-бу-раш-ка қа-ла-ды.

Шш

Шегіртке түнде шырылдайды,
Шыбын күндіз ызындайды

Щ щ

Та-за-лык-ты бір-ден сіз
Щёт-ка-ңыз-дан із-де-ңіз.

Ъ

Көп қа-бат-ты үй-лер-ге
По-дъез-сіз кір-мей-ді.

Ыы

Ын-ты-мақ пен Ы-рыс-ты
Сын-ды-рып ал-ды ы-дыс-ты.

Іі

Іс-кер-лі-гі ұс-тап,
І-рім-шік-ті тұз-дап.
«І-шім», - де-ді і-нім
Бұл-ді-ріп ап і-сін.

Б

Ла-герь-де жүр-ген ба-ла-лар
Ба-лык ау-лап, шо-мы-лар.

Жер-ді қа-зам мен бү-гін
Экс-ка-ва-тор жүр-гіз-іп.

ЭЭ

Ю ю

Ю-ла-ны қо-ян ки-ма-ды,
А-ю-ға кі-лем сый-ла-ды.

Яя

Ша-ян-ға бү-гін қо-ян
Ән айт-ты тар-тып ба-ян.

Ба-қа

Ба-қа-ны ба-ла-лар-дың бә-рі бі-ле-ді. О-ның ба-сы жал-пақ, ая-ғы тал-тақ. Ба-қа шы-бын, шір-кей-лер-ді ау-лай-ды. О-сы-лай а-дам-дар-ға пай-да кел-ті-ре-ді.

Ба-қа а-уа-ра-йын да бол-жай бі-ле-ді. Ә-дет-те ол су-да ө-мір сү-ре-ді. Ал жаң-быр жа-уа-тын бол-са жа-ға-ға шы-ға-ды.

Ма-са

Ма-са и-не-лік-ке ұқ-сас ке-ле-ді. О-ның
үш-кір тұм-сы-ғы бар.

Ма-са су-лы жер-лер-де көп бо-ла-ды. Ма-
са – қан-сор-ғыш. Сон-дық-тан а-дам-дар-ға,
жан-жа-ну-ар-лар-ға көп зи-ян кел-ті-ре-ді

Ү-кі

Ор-ман-да не-ше түр-лі аң, құс-тар ө-мір сү-ре-ді. Со-лар-дың бі-рі – ү-кі.

Ү-кі – түн құ-сы. Ол – жырт-қыш құс. Қо-ре-гі: тыш-қан, қо-ян, түл-кі, ба-лық.

Ү-кі-нің көз-де-рі үл-кен, ба-ды-рақ. Түн-де жақ-сы кө-ре-ді. Сон-дық-тан ол а-зы-ғын қа-раң-ғы тү-се ұ-шып жү-ріп ау-лай-ды. Күн-діз кө-бі-не ұй-қы-ға ке-те-ді.

Қас-қыр

Қас-қыр – жа-ба-йы аң. Ит-ке ұқ-сай-ды. Ол жырт-қыш. Қой-лар-ға ма-за бер-мей-ді. Ти-ін, қоян, тыш-қан жә-не құс-тар-мен қо-рек-те-не-ді. Жеміс-ті де жей-ді. Қас-қыр-дың ү-йі – а-пан. А-панын-да бөл-ті-рік-те-рін ө-сі-ре-ді. Қас-қыр-лар топ-та-сып ө-мір сү-ре-ді.

Қас-қыр-лар түн-де ұ-ли-ды. Со-ған қа-рап жұрт қас-қыр ай-ға та-бы-на-ды леп жо-ри-ды.

Жа-йын

Тау-дың е-те-гін-де су-ы мол тұ-нық көл бар е-ді. О-сы көл-де бір а-лып ба-лық ө-мір сүр-ді. Ол ө-зен тү-бін-де жа-йы-лып жат-қан-ды жақ-сы көр-ді. Сон-дық-тан бо-лар, бұл ба-лық-ты жа-йын деп а-тап ке-тіп-ті.

Жа-йын-ның бас-қа ба-лық-тар-ға қа-ра-ған-да ұ-зын е-кі мұр-ты бар. Ол ша-ян, ба-қа, ба-лық-тар-мен қо-рек-те-не-ді. Сүт іш-кен-ді де жақ-сы кө-ре-ді. Сон-дық-тан су і-шу ү-шін жа-ға-ға кел-ген аң-қау си-ыр-лар-ды аң-дып, біл-дірт-пей сү-тін е-міп а-ла-тын кө-рі-не-ді. Аң-қау си-ыр о-ны бұ-за-уым деп қа-ла-ды е-кен.

Құ-мырс-қа-лар

Құ-мырс-қа-лар – ең ұйым-шыл жән-дік-тер. О-лар топ-та-сып ө-мір сү-ре-ді. Әр топ – бір әу-лет. Әр әу-лет-тің өз и-ле-уі, бас-шы-сы бо-ла-ды. Бас-шы-сын хан-ша-йым деп а-тай-ды.

Құ-мырс-қа-лар бір-бі-рі-мен мұрт-ша-ла-рын ти-гі-зіп а-ман-да-са-ды. Бұл бас-қа от-ба-сы құ-мырс-қа-ла-рын а-жы-ра-ту ү-шін жа-са-ла-тын ә-ре-кет. Құ-мырс-қа-лар жұ-мырт-қа-дан пай-да бо-ла-ды. Жұ-мырт-қа-лар-ды хан-ша-йым ба-сып шы-ға-ра-ды.

Құ-мырс-қа-лар ү-шін ең бас-ты-сы-ең-бек. Дү-ни-е-ге кел-ген құ-мырс-қа-лар бір-бір кә-сіп-ті и-е-ле-не-ді. Қыс-қа дән, да-қыл та-си-тын, әу-лет ү-шін қо-рек жи-я-тын жұ-мыс-шы құ-мырс-қа-лар, и-леу-дің ұ-шар ба-сын-да о-ты-рып, қа-уіп төн-се, ха-бар бе-ре-тін кү-зет-ші-лер, күн-ге қыз-ды-ры-нып, и-леу-ге жы-лу та-си-тын құ-мырс-қа-лар, и-леу со-ға-тын, құ-ла-ған же-рін қай-та кө-те-ре-тін құ-ры-лыс-шы құ-мырс-қа-лар бар.

Әу-лет-ті жау-дан қор-ғай-тын жа-уын-гер жә-не жас құ-мырс-қа-лар-ды кү-тіп, тәр-би-е-лей-тін кү-ту-ші құ-мырс-қа-лар да кез-де-се-ді. Құ-мырс-қа-лар жы-лы-на бір рет қа-нат бі-тіп ұ-ша-ды. Бұл көк-тем-нің жай-ма шу-ақ бір кү-ні бо-ла-ды. Бі-рақ кеш бат-қан соң қа-нат-та-ры тү-сіп қа-ла-ды.

Үй-рек

Үй-рек су-да ә-де-мі жү-зе-ді. Ол ба-ла-пан-да-рын жү-зу-ге ер-те үй-ре-те-ді. Ақ үй-рек, қа-ра үй-рек, қо-ңыр үй-рек, а-ла үй-рек су бе-ті-не кө-рік бе-ре-ді.

Ұ-я

Біз жай-лау-ға жүк ма-ши-на-сы-мен кө-ше-тін бол-дық. А-там ұ-я жа-са-ды. Мен а-ғаш ұ-я-ны не-ге жа-сап жат-қа-нын сұ-ра-дым.

- Е-сің-де ме, ақ-та-мақ қар-лы-ғаш-тың өт-кен жы-лы ү-йі-міз-ге ұ-я сал-ға-ны? — де-ді а-там.

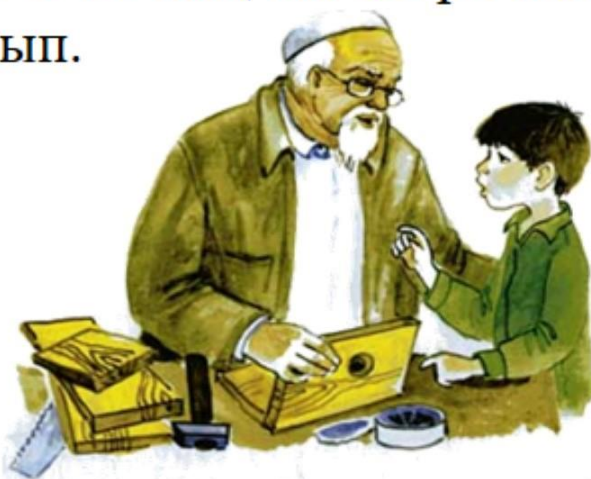
- Е-сім-де, е-сім-де. Ба-ла-пан-да-ры бол-ған, - де-дім мен қу-а-нып.

Сол ба-ла-пан-да-ры-мен біз-дің үй-ді із-деп кел-се, да-ла-да қал-ма-сын. Ұ-я-ны сон-дық-тан жа-сап жа-тыр-мын. О-ны а-нау үл-кен көк-те-рек-тің ор-та бе-лі-не і-ліп қо-я-мыз, - де-ді а-там те-рек-ке қа-рап.

Мен а-там-ның құс-тар-ға де-ген қам-қор-лы-ғы-на ри-за бол-дым.

- А-та, сіз-ді ө-те жақ-сы кө-ре-мін, - де-дім мой-ны-на а-сы-лып.

Жыл мезгіл-де-рі

Ер-те, ер-те ер-те-де, еш-кі жү-ні бөр-те-де Ақ жа-йық-тың жа-ға-сын-да е-лі-не е-леу-лі, хал-қы-на қа-лау-лы, бір до-ма-лақ а-на ө-мір сү-ріп-ті. Сол а-на-дан та-ра-ған төрт қыз бар е-кен. О-лар-дың ай де-се ау-зы, күн-дей жар-қы-ра-ған кө-зі бар. Дү-ние-нің сұ-лу-лы-ғын өз-де-рі-не да-рыт-қан сұ-лу қыз-да-ры бо-лып-ты.

А-на-сы жақ-сы тәр-бие бе-ріп-ті, Үл-кен қы-зы-ның а-ты «Көк-тем». Ол ақ жар-қын, мі-не-зі нә-зік. Е-кін-ші қыз «Жаз» жар-қыр-ап, жай-дар-лы, әр уа-қыт-та кү-лім-деп, нұ-рын ша-шып жү-ре-ді. Ү-шін-ші қы-зы «Күз» бас-қа қыз-дар-ға қа-ра-ған-да жы-ла-уық, жаң-быр-лы бо-ла-ды, бі-рақ қо-лы а-шық мыр-за е-кен. Ал кі-ші қы-зы «Қыс» бас-қа қыз-да-ры-на қа-ра-ған-да сал-қын, қа-тал-дау.

Қыз-да-ры бой же-тіп, са-на-лы да сал-мақ-ты қыз бо-лып ө-сіп-ті. О-сы қыз-да-рын до-ма-лақ а-на өз-де-рі-нің құт-ты о-рын-да-ры-на қон-ды-рып-ты.

Үл-кен қы-зы а-рыс-тай үш ұл ту-ып, ү-ше-уі де ел қор-ға-ған ба-тыр бо-лып-ты.

Е-кін-ші қы-зы үш қыз ту-ып ү-ше-уі де а-дам-зат-қа жан жы-лу-ын сый-лай бі-ле-тін ме-йір-ім-ді қыз-дар а-та-нып-ты.

Ү-шін-ші қы-зы жаз-дай жай-дар-лы үш қыз-ды дү-ние-ге ә-ке-ліп-ті.

Төр-тін-ші қы-зы бе-ре-ке-сі мен ы-ры-сы мол, қол-да-ры а-шық, кел-ген қо-нақ-ты қа-дір тұ-та-тын, қо-нақ-жай үш қыз ө-сі-ріп-ті.

О-сы төрт қыз-дан өр-бі-ген ұр-пақ-та-ры ел-ге, ха-лық-қа пай-да-сын ти-гі-зіп, ел ау-зын-да ат-та-ры а-ңыз-ға ай-на-лып-ты. О-лар жыл-дың төрт мез-гі-лі мен он е-кі а-йы е-кен.